

Chambre des Représentants

Kamer der Volksvertegenwoordigers

17 FÉVRIER 1953.

17 FEBRUARI 1953.

PROJET DE LOI

relatif à la revision des mesures disciplinaires prises en raison de leur comportement pendant l'occupation ennemie à l'égard des personnes visées à l'article 1er, 2e, de l'arrêté-loi du 8 mai 1944 relatif aux fonctions publiques.

WETSONTWERP

betreffende de herziening van de tuchtstraffen, wegens hun gedragingen tijdens de vijandelijke bezetting genomen ten aanzien van de personen bedoeld bij artikel 1, 2e, van de besluitwet van 8 Mei 1944 betreffende de openbare ambten.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA
COMMISSION DES AFFAIRES GÉNÉRALES (1).
PAR M. DEVILERS.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
ALGEMENE ZAKEN (1), UITGEBRACHT
DOOR DE HEER DEVILERS.

MESDAMES, MESSIEURS,

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Conformément aux dispositions de l'arrêté royal du 6 mars 1951, les peines disciplinaires prononcées contre les membres du personnel de l'Etat, en raison de leur comportement durant l'occupation, sont susceptibles d'être revues.

L'arrêté royal du 9 avril 1951 permet la même revision, en ce qui concerne les membres du personnel scientifique et enseignant des établissements scientifiques de l'Etat.

Le projet de loi n° 501, qui fait l'objet de ce rapport, invite le législateur à faire bénéficier de dispositions analogues le personnel des autorités publiques visées à l'article premier; 2°, de la loi du 8 mai 1944, relative aux fonctions publiques.

Il s'agit, en l'occurrence, d'une façon générale, de personnes attachées, à un titre quelconque, à des institutions à l'administration desquelles l'Etat participe ou sur l'activité desquelles il exerce une surveillance.

Overeenkomstig de bepalingen van het koninklijk besluit van 6 Maart 1951, kunnen de tuchtstraffen, uitgesproken tegen de leden van het Rijkspersoneel wegens hun gedrag tijdens de bezetting, herzien worden.

Door het koninklijk besluit van 9 April 1951 wordt diezelfde herziening mogelijk gemaakt voor de leden van het wetenschappelijk en onderwijzend personeel der wetenschappelijke inrichtingen van de Staat.

In het wetsontwerp n° 501, dat het voorwerp van dit verslag uitmaakt, wordt de wetgever verzicht, het genot van dergelijke bepalingen te verlenen aan het personeel van de openbare besturen, bedoeld in het eerste artikel, 2°, der wet van 8 Mei 1944 betreffende de openbare ambten.

Het geldt hier, over 't algemeen, personen die, in welke hoedanigheid ook, verbonden zijn aan instellingen aan het beheer waarvan de Staat deelneemt of op de werkzaamheid waarvan hij toezicht uitoefent.

(1) Composition de la Commission : M. Van Cauwelaert, président; MM. Bertrand, Delwaide, De Schryver, Devilers, De Vleeschauwer, Mertens de Wilmars, Nossent, Parisis, Saint-Remy, Struyvelt, Van Elslande, Wigny. — Bohy, Fayat, Huysmans, Merlot, Rongvaux, Spaak, Tielemans, Van Acker (Achille), Van Eynde. — Kronacker, Lefebvre (René).

(1) Samenstelling van de Commissie : de heer Van Cauwelaert, voorzitter; de heren Bertrand, Delwaide, De Schryver, Devilers, De Vleeschauwer, Mertens de Wilmars, Nossent, Parisis, Saint-Remy, Struyvelt, Van Elslande, Wigny. — Bohy, Fayat, Huysmans, Merlot, Rongvaux, Spaak, Tielemans, Van Acker (Achille), Van Eynde. — Kronacker, Lefebvre (René).

Votr :

Zie :

501 (1951-1952) : Projet de loi.
135 : Amendement.

501 (1951-1952) : Wetsontwerp.
135 : Amendement.

H.

L'article premier du présent projet donne une nomenclature précise des personnes susceptibles d'introduire un recours en revision.

Pour pouvoir introduire ce recours, les bénéficiaires éventuels doivent, s'ils ont été privés en tout ou en partie des droits prévus à l'article 123sexies du Code pénal, avoir fait l'objet d'une décision judiciaire coulée en force de chose jugée, leur restituant tous ces droits, au plus tard à partir de la date de cette décision.

Le droit d'introduire une demande en revision est suspendu en cas de privation provisoire des droits visés ci-dessus, en vertu d'un jugement exécutoire par provision rendu en application de l'article 6 de la loi du 14 juin 1948.

La procédure en revision s'effectue normalement sur recours des intéressés et en cas de décès, de leurs ayants droit. Une revision d'office est cependant prévue dans certains cas :

a) S'il s'agit de personnes privées de leur emploi par l'effet d'une déchéance ou d'une interdiction encourue à la suite d'une inscription sur la liste établie par les auditeurs militaires, en application de l'article 4 de l'arrêté-loi du 9 septembre 1945;

b) S'il s'agit de personnes ayant encouru une condamnation pour infraction ou tentative d'infraction prévue au livre II, titre I, chapitre II, du Code pénal ou aux articles 17 et 18 du Code pénal militaire.

Cette revision d'office n'a lieu que si la décision judiciaire a supprimé la déchéance ou l'interdiction.

Une Commission de revision, dont les attributions, la composition et le fonctionnement seront réglés par arrêté royal, donnera aux autorités chargées de statuer, des avis motivés, en conclusion de l'examen des dossiers en instance de revision. Les décisions en matière de revision, également motivées seront prises par l'autorité qui a prononcé la sanction disciplinaire ou, s'il s'agit de revision d'office, par celle dont relève l'intéressé au point de vue disciplinaire. Ces décisions seront prises conformément aux lois et règlements fixant le statut disciplinaire du personnel intéressé.

Un délai d'un an, prenant cours à la date extrême prévue pour l'introduction des recours, est imparti aux autorités pour statuer. Toutefois, en ce qui concerne le personnel de la S.N.C.B., eu égard au nombre vraisemblablement élevé de dossiers à instruire, ce délai est porté à deux ans.

Si l'autorité normalement appelée à statuer n'a pas pris de décision dans les délais prévus, le Roi peut s'y substituer, et cela dans un délai de 120 jours suivant l'expiration de la date extrême prévue pour l'intervention de la décision.

Le projet donne également au Roi le pouvoir de modifier d'office, ou sur recours de l'intéressé, la décision prise par l'autorité compétente.

Le délai prévu pour le recours au Roi est de 30 jours, à partir de la notification de la décision. La décision devenue définitive rétroagit à la date à laquelle la sanction primitive a sorti ses effets.

Si la revision permet le rappel en service, l'intéressé bénéficie du régime dit de « non-activité » pour la durée de l'interruption de ses fonctions. Toutefois, quant au traite-

ment, en het eerste artikel van dit wetsontwerp wordt een nauwkeurige opsomming gegeven van de personen die een verzoek tot herziening kunnen indienen.

Om dat verzoek tot herziening te mogen indienen, moeten de eventuele begunstigten, indien zij geheel of gedeeltelijk werden beroofd van de rechten vermeld in artikel 123sexies van het Wetboek van Strafrecht, het voorwerp hebben uitgemaakt van een in kracht van gewijsde getreden rechterlijke beslissing, en waarbij al die rechten hun worden teruggegeven, uiterlijk van de datum af van bedoelde beslissing.

Het recht om een verzoek tot herziening in te dienen wordt geschorst in geval van voorlopige beroving van bovenbedoelde rechten, krachtens een bij voorraad uitvoerbaar vonnis, gewezen bij toepassing van artikel 6 der wet van 14 Juni 1948.

De herzieningsprocedure verloopt op normale wijze op verzoek van de belanghebbenden en, in geval van overlijden, op verzoek van zijn rechthebbenden. In sommige gevallen is nochtans een herziening van ambtswege voorzien :

a) Indien het personen geldt die van hun betrekking beroofd zijn ingevolge een vervallenverklaring of een ontzetting, opgelopen door een inschrijving op de lijst opgemaakt door de Krijgsauditeurs, ter voldoening aan artikel 4 der besluitwet van 9 September 1945;

b) Wanneer het personen geldt die een veroordeling hebben opgelopen wegens misdrijf of een poging tot misdrijf, als bepaald in boek II, titel I, hoofdstuk II, van het Wetboek van Strafrecht, of in de artikelen 17 en 18 van het Militair Strafwetboek.

Die herziening van ambtswege gebeurt slechts wanneer de vervallenverklaring of de ontzetting door de rechterlijke beslissing werd opgeheven.

Een Herzieningscommissie, waarvan de bevoegdheid, de samenstelling en de werkwijze bij koninklijk besluit worden geregeld, zal aan de overheden die moeten uitspraak doen met redenen omklede adviezen verstrekken als besluit van het onderzoek van de ter herziening voorgelegde dossiers. De beslissingen in zake herziening, die eveneens met redenen moeten omkleed zijn, worden genomen door de overheid die de tuchtstraf heeft uitgesproken of, indien het een herziening van ambtswege geldt, door die waarvan belanghebbende afhangt in zake tuchtstraffen. Die beslissingen worden genomen overeenkomstig de wetten en reglementen tot regeling van het disciplinair statuut van het betrokken personeel.

Een termijn van één jaar, die ingaat op de uiterste datum vastgesteld voor de indiening van het beroep, wordt aan de overheden toegekend om uitspraak te doen. Nochtans, wat het personeel van de N.M.B.S. betreft, wordt die termijn gebracht op twee jaar, wegens het vermoedelijk hoog aantal te behandelen dossiers.

Indien de overheid die normaal aangesteld is om uitspraak te doen geen beslissing heeft genomen binnen de gestelde termijnen, kan de Koning in haar plaats optreden, en dit binnen een termijn van 120 dagen die volgen op het verstrijken van de uiterste datum vastgesteld voor het nemen van de beslissing.

Het ontwerp verleent eveneens aan de Koning het recht om de door de bevoegde overheid genomen beslissing van ambtswege of op beroep van belanghebbende te wijzigen.

De termijn bepaald om beroep in te stellen bij de Koning bedraagt 30 dagen vanaf de kennisgeving van de beslissing. De beslissing die definitief geworden is, heeft terugwerking tot de datum waarop de oorspronkelijke straf uitwerking had.

Wanneer een persoon, ingevolge de herziening, terug in dienst wordt geroepen, geniet belanghebbende het voordeel van het zogenaamde regime van « non-activiteit », voor de

ment auquel pourra prétendre le bénéficiaire de la décision en revision, une distinction s'impose :

a) Si cette décision ne comporte pas de peine disciplinaire, le traitement de non-activité sera égal à la différence entre le traitement d'activité dont aurait joui l'intéressé s'il était resté en service, et ses revenus professionnels globaux.

Le montant ainsi obtenu ne pourra toutefois pas dépasser celui prévu en faveur des agents de l'Etat mis en disponibilité par retrait d'emploi dans l'intérêt du service.

b) Si, d'autre part, la décision comporte une peine disciplinaire, le traitement de non-activité ne pourra être supérieur au montant des cotisations qui auraient dû être versées pour la sécurité sociale, ou aux retenues effectuées en faveur de la Caisse des Veuves et Orphelins.

La période passée en non-activité entre en ligne de compte pour le calcul de la pension, et est considérée comme service effectif pour l'avancement de traitement et pour l'avancement de grade.

**

Votre Commission, en sa séance du 13 janvier 1953 a examiné ce projet.

Au cours de la discussion générale, diverses opinions furent émises que l'on peut résumer comme suit :

Il s'agit en fait de *rendre possible* un recours en revision des peines disciplinaires prononcées au lendemain de la libération. Les mesures prises à cette époque, justifiées par un sentiment mérité d'indignation à l'égard de ceux qui faillirent à leurs devoirs de citoyens, ont dépassé dans certains cas les normes d'une juste sévérité.

Il n'est pas douteux, en effet, que dans certains cas les enquêtes administratives ont été menées de manière telle qu'elles ne présentèrent pas toujours toutes garanties d'indépendance et d'impartialité.

Les intéressés ne furent pas toujours entendus ou n'eurent pas toujours l'occasion de présenter tous leurs moyens de défense.

C'est dans un souci de justice et d'équité qu'ont été élaborées les dispositions du présent projet.

Les conclusions de l'exposé des motifs du projet n° 502, visant le même objet, précisent bien la portée et l'esprit du projet. Votre rapporteur se permet de les rappeler ici :

« Le droit à la revision n'implique pas nécessairement le droit à la suppression ou à la diminution des sanctions infligées.

» Si le nouvel examen du dossier fait apparaître que l'agent a réellement commis des fautes entachant son civisme, l'autorité disciplinaire doit les sanctionner, soit en confirmant purement et simplement la peine primitive, soit en l'atténuant, soit même en l'aggravant s'il s'avère que la faute l'exige. »

Un commissaire déclare que si le principe du projet le séduit (car il reconnaît qu'on a parfois été trop sévère), il en redoute l'application dans les circonstances politiques actuelles. C'est pourquoi il s'abstiendra au vote.

Un commissaire fait part ensuite de son opposition formelle au projet.

dur van de ambtsonderbreking. Nochtans moet een onderscheid gemaakt worden wat de wedde betreft, waarop de begunstigde van de herzieningsbeslissing kan aanspraak maken :

a) Wanneer die herziening geen tuchtstraf inhoudt, is de non-activiteitswedde gelijk aan het verschil tussen de activiteitswedde die belanghebbende zou hebben genoten indien hij in dienst gebleven was, en zijn globale bedrijfsinkomsten.

Het aldus bekomen bedrag mag niet hoger zijn dan dit vastgesteld ten voordele van het bij ambtsontheffing in het belang van de dienst ter beschikking gesteld Rijkspersoneel.

b) Wanneer de beslissing, anderzijds, een tuchtstraf inhoudt, mag de non-activiteitswedde niet hoger zijn dan het bedrag der bijdragen die hadden moeten gestort worden voor de maatschappelijke zekerheid of dan de afhoudingen gedaan ten voordele van de Kas voor Weduwen en Wezen.

Het tijdperk der non-activiteit wordt in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen, en wordt als werkelijke dienst beschouwd voor de bevordering in wedde en voor de bevordering in graad.

**

Uw Commissie heeft dit ontwerp besproken in haar vergadering van 13 Januari 1953.

In de loop van de algemene bespreking, werden verschillende meningen tot uitdrukking gebracht, welke als volgt kunnen worden samengevat :

In feite komt het er op aan, een beroep in herziening *mogelijk te maken* tegen de tuchtstraffen die onmiddellijk na de bevrijding werden uitgesproken. De destijds genomen maatregelen, die gewettigd waren door een begrijpelijk gevoel van verontwaardiging tegenover diegenen die aan hun plichten als burgers waren tekortgekomen, zijn in sommige gevallen de perken van een billijke strengheid te buiten gegaan.

Het lijdt, inderdaad, geen twijfel, dat de bestuurlijke onderzoeken, in sommige gevallen, op zulke wijze werden gevoerd, dat zij niet altijd alle waarborgen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid boden.

De belanghebbenden werden niet altijd gehoord en zij hadden niet altijd gelegenheid om zich ten volle te verdedigen.

Het is dus in een geest van rechtvaardigheid en billijkheid dat de bepalingen van dit ontwerp werden opgemaakt.

In de besluiten van de memorie van toelichting van het wetsontwerp n° 502, dat over hetzelfde onderwerp handelt, worden de betekenis en de geest van het ontwerp duidelijk bepaald. Uw verslaggever is zo vrij ze hier in herinnering te brengen :

« Het recht op herziening sluit niet noodzakelijk het recht op opheffing of vermindering der opgelegde straf in.

» Mocht uit het nieuw onderzoek van het dossier blijken dat de ambtenaar de fouten, die aan zijn burgertrouw kleven, werkelijk begaan heeft, dan moet de disciplinaire overheid deze bestraffen, hetzij door de oorspronkelijke straf eenvoudig te bevestigen, hetzij door haar te verzachten of ook door haar te verzwaren, zo de ernst der fout het mocht vereisen. »

Een lid van de Commissie verklaart dat het beginsel van het ontwerp hem wel bevalt (want hij geeft toe dat men soms te streng is opgetreden), doch dat hij in de huidige politieke omstandigheden beducht is voor de toepassing ervan. Daarom zal hij zich bij de stemming onthouden.

Een ander commissielid verklaart nadien dat hij uitdrukkelijk tegen het ontwerp gekant is.

S'il est prêt à admettre la revision de certaines situations particulières, notamment celles propres aux cantons de l'Est, il estime que les dispositions proposées sont d'une application trop générale et en tous cas inopportunes.

Un membre fait remarquer que l'aggravation éventuelle de la sanction disciplinaire qui pourrait résulter de la décision de revision ne lui paraît pas acceptable du point de vue juridique.

On évoque ensuite la situation particulière des cantons de l'Est.

Un commissaire fait remarquer que, dès juin 1940, ces cantons furent annexés au Reich allemand.

La population tout entière de ces régions vécut alors sous un régime tout différent du régime d'occupation qui était celui du reste de la Belgique.

Toute la vie civile et politique relevait des autorités ennemies.

La police hitlérienne considérait comme Allemand tout habitant des cantons. Les agents de la S.N.C.F.B., notamment, passés sous l'autorité allemande, connurent des moments particulièrement pénibles. Les mesures de répression prises à la libération n'ont pas tenu compte de cette situation particulière.

Plus de 700 anciens travailleurs, agents de la S.N.C.F.B., appuyés par les bourgmestres de tous les cantons sans exception, ont récemment encore exposé, dans un recours au Roi, leurs doléances à ce sujet.

« Il faut mettre fin, déclare ce commissaire, au malaise qui règne dans les cantons de l'Est. »

En rendant possible une revision des dossiers, le projet actuel permettra de prendre, dans la sérénité, des décisions empreintes de justice et d'équité. »

Votre rapporteur se permet d'ajouter que si la majorité de l'opinion publique et parlementaire paraît disposée à admettre une revision individuelle des sanctions disciplinaires encourues par les agents des Services publics, pour permettre à ceux qui ont été l'objet de sanctions excessives ou même imméritées, de présenter leurs moyens de défense, elle est certainement unanime à condamner une politique qui aboutirait à l'effacement des fautes commises.

Ceux qui ont l'honneur de participer, de loin ou de près, à la gestion de la chose publique, — et c'est, aujourd'hui comme hier, l'ambition de bon nombre de Belges, — doivent savoir qu'en s'engageant au service de l'Etat, ils assument des devoirs patriotiques supplémentaires, particulièrement lourds en temps de guerre ou d'occupation.

Votre rapporteur fait siennes les conclusions de l'exposé des motifs du projet n° 502, qui déclare :

« L'œuvre de justice qui va être entreprise n'atteindrait pas son but si, par l'effet du recul du temps, ceux qui ont failli à leur devoir civique de fonctionnaire, devoir plus impérieux en période d'occupation ennemie, devaient échapper à la sanction méritée par de pareils manquements. »

Mis aux voix, le projet a été adopté par 9 voix contre 1 et 2 abstentions.

L'amendement à l'article 2, § 1, deuxième alinéa (Doc. n° 135) a été adopté.

Le rapport a été adopté par 8 voix et 4 abstentions.

Le Rapporteur.
F. DEVILERS.

Le Président,
F. VAN CAUWELAERT.

Alhoewel hij bereid is de herziening van sommige bijzondere toestanden te aanvaarden, o.m. die welke eigen zijn aan de Oostkantons, is hij toch van mening dat de toepassing van de voorgestelde bepalingen te algemeen en in ieder geval ongepast is.

Een lid merkt op dat de eventuele verzwarende van de tuchtstraf, die het gevolg zou kunnen zijn van de herzieningsbeslissing, hem van juridisch standpunt uit niet aanvaardbaar toeschijnt.

Vervolgens wordt gewezen op de bijzondere toestand van de Oostkantons.

Een lid van de Commissie merkt op dat die kantons reeds in Juni 1940 bij het Duitse Rijk werden ingelijfd.

De gehele bevolking van die gebieden leefde toen onder een regime dat geheel verschillend was van het bezettingsregime waaronder de rest van België viel.

Het gehele burgerlijk en politiek leven hing af van de vijandelijke overheden.

De Hitleriaanse politie beschouwde ieder inwoner van de kantons als een Duitser. De personeelsleden van de N.M.B.S., o.m. die onder Duits gezag zijn overgegaan, hebben bijzonder pijnlijke ogenblikken beleefd. Bij de repressiemaatregelen die na de bevrijding werden genomen werd geen rekening gehouden met die bijzondere toestand.

Meer dan 700 gewezen arbeiders, personeelsleden van de N.M.B.S., gesteund door de burgemeesters van al de kantons, zonder uitzondering, hebben onlangs nog, in een beroepschrift aan de Koning, hun bezwaren dienaangaande uiteengezet.

« Hetzelfde lid verklaart dat een einde moet gemaakt worden aan de malaise die in de Oostkantons heerst.

» Door een herziening van de dossiers mogelijk te maken, zal dit ontwerp de gelegenheid bieden om, in een atmosfeer van bezadigdheid, beslissingen te nemen die de stempel van rechtvaardigheid en billijkheid dragen. »

Uw verslaggever is zo vrij er aan toe te voegen dat, alhoewel de meerderheid van de publieke en parlementaire opinie geneigd schijnt om een individuele herziening te aanvaarden van de tuchtstraffen opgelopen door de leden van het Rijkspersoneel, ten einde diegenen die buitensporige of zelfs onverdiende sancties hebben opgelopen in de mogelijkheid te stellen hun verdediging voor te dragen, zij toch eenparig een politiek veroordeelt die zou leiden tot de uitwisseling van de begane fouten..

Zij die de eer hebben van ver of van nabij deel te nemen aan het beheer van de staatszaken — en dat is thans evenals vroeger het streven van talrijke Belgen — dienen te weten dat zij, wanneer zij in dienst van de Staat treden, bijkomende plichten in zake vaderlandsliefde moeten vervullen, en dit vooral in geval van oorlog of van bezetting.

Uw verslaggever sluit zich aan bij de besluiten van de memorie van toelichting op het ontwerp n° 502, waarin verklaard wordt :

« Het werk van gerechtigheid dat gaat op touw gezet worden zou zijn doel niet bereiken zo, ingevolge het verloop van jaren, zij die hun burgerplicht van ambtenaar, nog dringender onder vijandelijke bezetting, niet zijn nagekomen de op dergelijke tekortkomingen staande straf mochten ontlopen. »

Het ontwerp werd ter stemming gelegd en aangenomen met 9 stemmen tegen 1 en 2 onthoudingen.

Het amendement op artikel 2, § 1, tweede lid (Stuk n° 135) werd goedgekeurd.

Dit verslag werd goedgekeurd met 8 stemmen en 4 onthoudingen.

De Verslaggever,
F. DEVILERS.

De Voorzitter,
F. VAN CAUWELAERT.

AMENDEMENT
ADOPTÉ PAR LA COMMISSION.

Art. 2.

« In fine » du deuxième alinéa du § 1, remplacer les mots :

« ces droits, au plus tard à partir de la date de cette décision »,

par les mots :

« ces droits, au plus tard à la date de l'entrée en vigueur de la présente loi, ou, si la décision judiciaire était rendue après l'entrée en vigueur de cette loi, au plus tard à partir de la date de cette décision. »

AMENDEMENT
AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE.

Art. 2.

« In fine » van het tweede lid van § 1, de woorden :

« die rechten ten laatste van de datum af van bedoelde beslissing hebben teruggekregen »,

vervangen door de woorden :

« die rechten hebben teruggekregen ten laatste op de datum van de inwerkingtreding van deze wet, of, zo de rechterlijke beslissing na de inwerkingtreding van deze wet werd gewezen, ten laatste vanaf de datum van bedoelde beslissing. »
